

La Constitució del Carnaro (1920)

Gabrielle D'Annunzio

La Carta del Carnaro és la Constitució de què es va dotar l'anomenada Regència Italiana del Carnaro, proclamada el 8 de setembre de 1920, a la ciutat de Fiume, avui Rijeka, a Croàcia. L'episodi, encara mal conegut, ha estat considerat tradicionalment com poc més que un colp de mà nacionalista per tal d'annexionar la regió a Itàlia, o fins i tot com un primer experiment de posar en pràctica la ideologia del feixisme. Tanmateix, tot i que no es pot negar la influència de les idees nacionalistes i feixistes, també hi són presents elements llibertaris i internacionalistes, monàrquics i republicans, conservadors i sindicalistes, clericals i anarquistes, imperialistes i comunistes, i, en realitat, s'entén millor si el situem en el context revolucionari que seguí la Primera Guerra Mundial i la Revolució Russa de 1917. La dissolució de l'imperi austrohongarès es traduí no sols en una plètor de nous estats successors, sinó també en una abrandada querella per la fixació exacta de les fronteres. Fins aleshores, Fiume (amb un 60% d'italians, un 24% de croates, un 6% d'eslovens i minories encara més petites d'hongaresos i alemanys) havia format part del regne hongarès, configurat com un corpus separatum entre l'Ístria austríaca i la Croàcia-Eslovènia hongaresa, però a la fi de la guerra la regió es va convertir en objecte de disputa entre Itàlia i el nou regne dels serbis, croats i eslovens, que aviat esdevindria Iugoslàvia. Els italians apel·laven a criteris etnolingüístics, que els iugoslaus —que també reclamaven Ístria, Dalmàcia i Venècia Júlia— denunciaven com a imperialistes. Davant el fracàs del govern italià en la Conferència de Pau de París (1919), i la resignació amb què va haver d'acceptar la solució imposada per les potències, el poeta, militar i polític Gabrielle D'Annunzio, al capdavant d'un cos expedicionari de 2.600 legionaris irregulars, va prendre la ciutat el 12 de setembre de 1919, i quasi un any més tard, el 12 d'agost de 1920, proclamava la Regència Italiana del Carnaro i la dotava de la Constitució que reproduïm. Forçada per les pressions internacionals, Itàlia no sols no va reconèixer aquesta entitat política, sinó que, tres mesos més tard, signava amb Iugoslàvia el tractat de Rapallo, que reconeixia Fiume com un estat lliure i independent, i, el matí de la vigília de Nadal, posava fi per les armes a l'aventura de la Regència. La constitució del Carnaro és una bona mostra del magma revolucionari de la primera postguerra europea, en què coexistien elements protofeixistes i llibertaris, corporativistes i comunistes, que coincidien en la idea de crear

un nou ordre politicosocial i, també, un home nou. La Carta proposava una nova manera de fer política, establia per primera vegada una litúrgia de la política de masses, a través de ritus col·lectius com la celebració dels aniversaris, les cerimònies de jurament, les marxes militars i una simbologia parareligiosa o substitutiva de la religiosa, com el culte als caiguts i els màrtirs, en una mena de nova religiositat laica. Però el text també contenia altres elements d'una gran modernitat política, com la democràcia directa, el sufragi universal estès fins i tot a les dones, el divorci i la funció dirigent assignada a les organitzacions de treballadors, dins un moviment de clara inspiració republicana i socialrevolucionària que aspirava a estendre's a tot Itàlia. L'episodi de Fiume, reprimit amb sang, tingué una gran ressonància en els ambients culturals europeus d'avantguarda, especialment els d'esquerres, i va ser saludat, entre altres, pel club Dadà de Berlín. La Carta va ser redactada pel sindicalista, periodista i polític socialista Alceste De Ambris, amb alguns retocs literaris del poeta D'Annunzio. La sort de tots dos seria molt distinta: mentre D'Annunzio va ser celebrat i reutilitzat pel feixisme, De Ambris va ser perseguit, privat de la seua ciutadania italiana i forçat a exiliar-se a França, on morí el 1934.

A.F.

DE LA PERPÈTUA VOLUNTAT POPULAR

Fiume, municipi italià lliure durant segles, declarà lliurement, pel vot unànime dels seus ciutadans i la veu legítima del Consell Nacional, la seua dedicació plena i sencera a la mare pàtria el 30 d'octubre de 1918. El seu dret és triple, com l'armadura impenetrable del mite romà.

Fiume és l'extrem guardià italià dels Alps Julians, la roca extrema de la cultura llatina i l'últim portador del senyal de Dant. Per ell, de segle en segle, d'esdeveniment en esdeveniment, de lluita en lluita, de passió en passió, continuà sent italià el Carnaro de Dant. D'ell irradiaren i irradien els esperits de la italianitat per les costes i per les illes, de Volosca a Laurana, de Moschiena a Albona, de Veglia a Lussino, de Cherso a Arbe.

I aquest és el seu dret històric.

Fiume, situat, com abans l'originària Tarsàtica, contra la capçada austral de la frontera libúrnica, es troba i s'estén a aquest costat dels Alps Julians. Està plenament enclòs dins el cercle que la tradició, la història i la ciència confirmen com a confins sagrats d'Itàlia.

I aquest és el seu dret territorial.

Fiume, amb voluntat tenaç, heroic en la superació de patiments, insídies i violències de tota mena, reivindica des de fa dos anys la llibertat de triar el seu destí i la seua comesa, en virtut del just principi declarat als pobles per qualsevol dels seus mateixos i injusts adversaris.

I aquest és el seu dret humà.

Objecten aquest triple dret la iniquitat, la cobdícia i la prepotència estrangera; als quals no s'oposa la trista Itàlia, que deixa que s'ignore i es destruesca la seua pròpia victòria.

Per això, el poble de la ciutat lliure de Fiume, sempre fidel al seu destí llatí i sempre disposat al compliment del seu vot legítim, decideix renovar el seu ordenament constitucional segons l'esperit de la seua nova vida, no limitant-lo al territori que, sota el títol de *Corpus separatum*, tenia assignat en la Corona hongaresa, sinó oferint-lo a la fraterna elecció de les comunitats adriàtiques que voldran trencar les inèrcies, sacsejar l'aclaparadora tristesa i sorgir i ressorgir en nom de la nova Itàlia.

Així, en el nom de la nova Itàlia, el poble de Fiume, constituït en justícia i en llibertat, jura combatre amb totes les seues forces, fins a la fi, per mantenir contra qualsevol la contigüitat del seu territori a la mare pàtria, valedor i defensor perpetu dels termes alpins establerts per Déu i per Roma.

DELS FONAMENTS

I. El poble sobirà de Fiume, fent ús de la seua sobirania no objectable ni violable, fa centre del seu estat lliure el seu *Corpus separatum*, amb totes les vies fèrries i tot el port.

Però com que és ferm a voler mantenir el seu territori contigu a la mare pàtria per la part de ponent, no renuncia a una frontera oriental més justa i més segura, determinada pels pròxims fets polítics i pels acords subscrits amb els municipis rurals i marítims atrets pel règim de port franc i per la prodigalitat dels nous estatuts.

II. La Regència Italiana del Carnaro està constituïda pel territori de Fiume, per les illes d'antiga tradició vèneta que han volgut amb el seu vot adherir-se a la seua sort i per totes les comunitats afins que, mitjançant un acte sincer d'adhesió, puguen ser-hi acollides segons l'esperit d'una llei prudencial.

III. La Regència Italiana del Carnaro és un govern genuí del poble —*res populi*—, que té com a fonament el poder del treball productiu i com a ordenament les formes més àmplies i variades d'autonomia, com es va entendre i exercir en els quatre segles gloriosos del nostre període comunal.

IV. La Regència reconeix i confirma la sobirania de tots els ciutadans sense diferència de sexe, raça, llengua, classe social ni religió.

No obstant això, amplia, eleva i recolza per damunt de qualsevol altre dret els drets dels productors; suprimeix o redueix la desmesurada centralitat dels poders constituïts; reparteix les forces i els oficis, de manera que, gràcies al joc harmònic de la diversitat, la vida comuna siga cada vegada més rica i vigorosa.

V. La Regència protegeix, defensa i preserva totes les llibertats i tots els drets populars; assegura l'ordre intern amb la disciplina i la justícia; s'esforça per reconduir els dies i els treballs

cap a aquell sentiment de joia virtuosa que ha de renovar des del fons el poble finalment alliberat d'un règim uniforme de submissió i mentides; treballa constantment per elevar la dignitat i augmentar la prosperitat de tots els ciutadans, de manera que rebre la ciutadania pugui ser considerat pel foraster un títol noble i un altíssim honor, com ho era en un altre temps viure amb la llei romana.

VI. Tots els ciutadans de l'Estat, d'ambdós sexes, són i se senten iguals davant la nova llei.

L'exercici dels drets reconeguts per la Constitució no es pot veure disminuït ni suprimit en res, sinó com a resultat de judici públic i de condemna solemne.

VII. Les llibertats fonamentals de pensament, de premsa, de reunió i d'associació són garantides pels estatuts a tots els ciutadans.

Tot culte religiós és admès i respectat, i pot construir el seu temple; però que cap ciutadà invoque les seues creences i rituals per a sostreure's al compliment dels deures prescrits per la llei.

L'abús de les llibertats estatutàries, quan tendesca a una finalitat il·lícita i pertorbe l'equilibri de la convivència civil, pot ser castigat per lleis a l'efecte; però aquestes no han de soscar de cap manera el principi perfecte d'aquestes llibertats.

VIII. Els estatuts garanteixen a tots els ciutadans d'ambdós sexes:

- la instrucció primària en escoles lluminoses i saludables;
- l'educació física en camps d'esports oberts i ben equipats;
- el treball remunerat amb un salari mínim suficient per a viure bé;
- l'assistència en les malalties, les invalideses i la desocupació involuntària;
- la pensió per a la vellesa;
- l'ús dels béns adquirits legítimament;
- la inviolabilitat del domicili;
- l'*habeas corpus*;
- la compensació dels danys i perjudicis en cas d'error judicial o d'abús de poder.

IX. L'Estat no reconeix la propietat com el domini absolut de la persona sobre la cosa, però la considera com la més útil de les funcions socials.

No es pot reservar cap propietat a la persona com si fos una part seua; ni pot ser lícit que el propietari negligent la deixi improductiva o en faça mal ús, amb exclusió de qualsevol altre.

L'únic títol legítim de domini sobre qualsevol mitjà de producció i d'intercanvi és el treball.

Només el treball és el propietari de la substància que s'ha fet rendible al màxim i profitosa al màxim per a l'economia general.

X. El port, l'estació de tren i les vies fèrries dins el territori de Fiume són propietat perpètua, inqüestionable i inalienable de l'Estat.

S'atorga —amb una Carta del Port Franc— un ampli i lliure exercici del comerç, la indústria i la navegació, tant a tots els estrangers com als indígenes, en perfecta igualtat de bon tracte, immunitat dels peatges onerosos i seguretat de les persones i les coses.

XI. Un Banc Nacional del Carnaro, supervisat per la Regència, té l'encàrrec d'emetre paper moneda i de realitzar qualsevol altra operació de crèdit.

Una llei a aquest efecte en determinarà les formes i regles, distingint al mateix temps els drets, les obligacions i les càrregues dels bancs que ja operen en el territori i dels que s'hi fundaran.

XII. Tots els ciutadans d'ambdós sexes tindran plena facultat per a triar i exercir indústries, professions, arts i oficis.

Les indústries existents i finançades amb diners estrangers i l'exercici autoritzat als estrangers trobaran les seues normes en una llei liberal.

XIII. Tres menes d'esperits i de forces contribueixen a l'ordenament, el moviment i l'augment de la totalitat:

els ciutadans,
les corporacions,
els municipis.

XIV. Tres són les creences religioses que se situen per sobre de totes les altres en la totalitat dels municipis jurats:

la vida és bella, i és digna perquè la visca seriosament i magníficament l'home totalment refet per la llibertat;
l'home íntegre és aquell que sap inventar cada dia la seua pròpia virtut per a oferir cada dia un nou regal als seus germans;
el treball, fins i tot el més humil, fins i tot el més obscur, si està ben fet, tendeix a la bellesa i adorna el món.

DELS CIUTADANS

XV. Tenen grau i títol de ciutadans de la Regència:

tots els ciutadans actualment censats en la ciutat lliure de Fiume;
tots els ciutadans que pertanyen a altres comunitats que sol·liciten formar part del nou Estat i hi siguen acceptades;
tots aquells que per decret públic del poble obtinguen el privilegi de ciutadania;
tots aquells que, havent demanat la ciutadania legal, l'hagen obtinguda per decret.

XVI. Els ciutadans de la Regència estan investits de tots els drets civils i polítics en el moment en què complequen els vint anys d'edat.

Sense distinció de sexe, esdevenen legítimament electors i elegibles per a tots els càrrecs.

XVII. Seran privats dels drets polítics, amb sentència regular, els ciutadans

condemnat en pena d'infàmia;

rebels al servei militar per a la defensa del territori;

morosos en el pagament dels impostos;

paràsits incorregibles a càrrec de la comunitat, si no estan incapacitats físicament per a treballar per malaltia o per vellesa.

XVIII. L'Estat és la voluntat comuna i l'esforç comú del poble cap a un grau cada vegada més alt de vigor material i espiritual.

Només els productors continuats de la riquesa comuna i els creadors continuats de la potència comuna són ciutadans complets en la Regència, i constitueixen amb ella una sola substància operant, una sola plenitud ascendent.

Qualsevol que siga la mena de treball, manual o intel·lectual, d'indústria o d'art, d'ordenament o d'execució, tots s'inscriuen obligatòriament en una de les deu corporacions constituïdes que prenen del municipi la imatge de la seua figura, però que desenvolupen lliurement la seua energia i determinen lliurement les obligacions mútues i l'ajuda mútua.

XIX. En la primera corporació s'inscriuen els treballadors assalariats de la indústria, l'agricultura, el comerç i el transport; els artesans menuts i els petits propietaris de terres que cultiven ells mateixos o que tenen pocs ajudants i temporals.

La segona corporació acull tots els empleats de cossos tècnics i administratius de qualsevol empresa privada, industrial i rural, excloent-hi els copropietaris de l'empresa.

En la tercera, s'agrupen tots els empleats de les companyies comercials que no siguen veritables treballadors, i també en aquest cas s'hi exclouen els copropietaris.

La quarta corporació associa els encarregats i directors d'empreses industrials, agrícoles, de comerç i de transport, quan no siguen només propietaris sinó també —segons l'esperit dels nous estatuts— gerents assenyats i diligents de l'empresa.

En la cinquena estan compresos tots els funcionaris públics municipals i estatals de qualsevol ordre.

La sisena inclou la flor intel·lectual del poble: la joventut estudiosa i els seus mestres; els ensenyants de les escoles públiques i els estudiants dels instituts d'educació superior; els escultors, els pintors, els decoradors, els arquitectes, els músics, tots els que exerceixen les belles arts, les arts escèniques i les arts ornamentals.

De la setena formen part tots els que exerceixen professions liberals no considerades en les rúbriques anteriors.

La vuitena està constituïda pels associats a cooperatives de producció, de treball i de consum, industrials i agràries; i només pot ser representada pels gerents encarregats d'aquestes societats.

La novena agrupa tota la gent de la mar.

La desena no té art, ni categoria ni vocable. La seua plenitud s'assoleix com la de la desena Musa. Està reservada per a les forces misterioses del poble en treball i en ascens. És gairebé una figura votiva consagrada al geni desconegut, a l'aparició de l'home novíssim, a les transfiguracions ideals dels treballs i dels dies, al ple alliberament de l'esperit sobre el panteix penós i la suor de sang.

És representada, en el santuari cívic, per una làmpada encesa que porta inscrita una antiga paraula toscana de l'època de les Comunes, bella al·lusió a una forma espiritualitzada del treball humà: «El treball sense fatiga».

XX. Tota corporació té el dret d'una plena persona jurídica plenament reconeguda per l'Estat:

- elegeix els seus cònsols;
- manifesta la seua voluntat en les seues reunions;
- dicta els seus acords, els seus capítols, les seues convencions;
- regula la seua autonomia segons la seua saviesa i les seues experiències;
- es proveeix per a les seues necessitats i incrementa el seu patrimoni recaptant entre els seus membres un impost pecuniari en funció del salari, l'estipendi, els beneficis de l'empresa, el lucre professional;
- defensa en cada camp la seua pròpia classe i s'esforça per incrementar-ne la dignitat; s'aplica per portar a la perfecció la tècnica de les arts i dels oficis;
- tracta de disciplinar el treball portant-lo cap a models de bellesa moderna;
- incorpora treballadors menuts per a animar-los i encaminar-los cap a una prova millor;
- consagra les obligacions de l'ajuda mútua;
- determina les provisions en favor dels companys malalts o debilitats;
- inventa les seues insígnies, els seus emblemes, les seues músiques, els seus cants, les seues pregàries;
- instiuix les seues cerimònies i els seus rituals;
- contribueix, en la manera més magnífica que pot, a l'aparat de les alegries comunes, de les festes d'aniversari, dels jocs terrestres i marins;
- venera els seus morts, honora els seus degans, celebra els seus herois.

XXI. Les relacions entre la Regència i les corporacions, i entre una corporació i una altra, estan regulades de la mateixa manera que els estatuts defineixen les dependències entre els poders centrals de la Regència i els municipis jurats, i entre un municipi i un altre.

Els membres de cada corporació constitueixen un cos electoral lliure per a elegir els representants en el Consell dels Provisors.

Als cònsols de les corporacions i les seues insígnies se'ls deu el primer lloc en les cerimònies públiques.

DELS MUNICIPIS

XXII. Es restableix per a tots els municipis l'antic «poder normatiu», que és el ple dret d'autonomia: el dret particular de dotar-se de lleis pròpies, dins el cercle del dret universal.

Els municipis exerceixen *in se* i *per se* tots els poders que la Constitució no confereix als cossos legislatius, executius i judicials de la Regència.

XXIII. A cada municipi li són donats amplíssims poders per a formar un cos unitari de lleis municipals, derivades de manera diversa del propi costum, de la pròpia naturalesa, de l'energia transmesa i de la nova consciència.

No obstant això, cada municipi ha de demanar per als seus estatuts la garantia de la Regència, que la concedeix:

quan els estatuts no contenen res, palesament o de forma encoberta, contrari a l'esperit de la Constitució;

quan els estatuts són aprovats, acceptats i votats pel poble, i poden ser reformats o esmenats per la voluntat de la franca majoria ciutadana.

XXIV. Als municipis se'ls reconeix el dret de dur a terme acords, establir pactes, concloure tractats entre ells, en matèria de legislació i d'administració.

Però també estan obligats a sotmetre's a la supervisió del poder executiu central.

Si el poder estima que aquests acords, pactes i tractats resulten incompatibles amb l'esperit de la Constitució, els recomana per al judici inapel·lable del Tribunal Constitucional.

Si el tribunal els declara il·legals i invàlids, el poder executiu de la Regència procedeix a trencar-los i desfer-los.

XXV. Quan l'ordre intern d'un municipi es veu pertorbat per les faccions, les intrigues, les maquinacions, o per qualsevol altra forma de violència i d'insídia;

quan la integritat i la dignitat d'un municipi es vegem amenaçades o lesionades per un altre municipi prevaricador,

el poder executiu de la Regència intervé com a mediador i pacificador:

si requereixen la intervenció les autoritats municipals concordes,

si ho demana la tercera part dels ciutadans que exerceixen els seus drets polítics en el lloc mateix.

XXVI. Als municipis, en particular, els pertany establir l'educació primària d'acord amb les normes establertes pel consell escolar de l'Estat;
 nomenar els jutges municipals;
 instituir i mantenir la policia municipal;
 recaptar impostos;
 contraure préstecs en el territori de la Regència, o també fora del territori, però amb la garantia del Govern, que no la concedeix excepte en casos de manifesta necessitat.

DEL PODER LEGISLATIU

XXVII. Exerceixen el poder legislatiu dos cossos formats per elecció:
 el Consell dels Òptims,
 el Consell dels Provisors.

XXVIII. Elegeixen el Consell dels Òptims, mitjançant sufragi universal, directe i secret, tots els ciutadans de la Regència que han complit vint anys d'edat i estan investits amb drets polítics.

Qualsevol ciutadà elector de la Regència pot ser assignat al Consell dels Òptims.

XXIX. Els Òptims exerciran el càrrec durant tres anys.

Són elegits a raó d'un per cada mil electors, però en qualsevol cas el seu nombre no pot ser menor de trenta.

Tots els electors formen un cos electoral únic.

L'elecció es fa mitjançant sufragi universal i representació proporcional.

XXX. El Consell dels Òptims té potestat ordenadora i legislativa en matèria de
 Codi Penal i Civil,
 Policia,
 Defensa Nacional,
 Educació primària i secundària,
 Belles Arts,
 Relacions entre l'Estat i els Municipis.

El Consell dels Òptims només es reuneix de forma ordinària una vegada l'any, el mes d'octubre, amb brevetat clarament concisa.

XXXI. El Consell dels Provisors es compon de seixanta electes, mitjançant sufragi universal secret i representació proporcional:

deu provisors són elegits pels treballadors de la indústria i de la terra;

deu per la gent de la mar;
 deu pels encarregats;
 cinc pels tècnics agraris i industrials;
 cinc pel personal administratiu de les empreses privades;
 cinc pels ensenyants en les escoles públiques, pels estudiants de les escoles superiors
 i per altres membres de la sisena corporació;
 cinc per les professions liberals;
 cinc pels funcionaris públics;
 cinc per les cooperatives de producció, de treball i de consum.

XXXII. Els provisors es mantindran en el càrrec durant dos anys.

No són elegibles si no pertanyen a la corporació representada.

XXXIII. De manera ordinària, el Consell dels Provisors es reunirà dues vegades l'any, els mesos de maig i de novembre, sent lacònics en el debat.

Té potestat ordenadora i legislativa en matèria de
 codi comercial i marítim;
 disciplines que dirigeixen el treball continuat;
 transports;
 obres públiques;
 tractats de comerç, duanes, aranzels i altres matèries afins;
 educació tècnica i professional;
 indústries i bancs;
 arts i oficis.

XXXIV. El Consell dels Òptims i el Consell dels Provisors es reuniran una vegada l'any en un sol cos, al principi del mes de desembre, constituint un gran Consell Nacional sota el títol d'Arengo del Carnaro.

L'Arengo tractarà i deliberarà sobre
 les relacions amb els altres estats;
 la hisenda i el tresor;
 els estudis superiors;
 la reforma de la Constitució;
 l'ampliació de les llibertats.

DEL PODER EXECUTIU

XXXV. Exerceixen el poder executiu de la Regència set rectors elegits paritàriament per l'Assemblea Nacional, el Consell dels Òptims i el Consell dels Provisors.

El rector d'Afers Exteriors, el rector d'Hisenda i Tresor i el rector d'Educació Pública són elegits per l'Assemblea Nacional.

El rector de l'Interior i de Justícia i el rector de la Defensa Nacional són elegits pel Consell dels Òptims.

El Consell dels Provisors elegeix el rector de l'Economia Pública i el rector de Treball.

El rector d'Afers Exteriors assumeix el títol de primer rector, i representa la Regència en presència d'altres estats *primus inter pares*.

XXXVI. El mandat dels set rectors és estable i continuat. Decideix sobre tot allò que no pertoca a l'administració ordinària.

El primer rector dirigeix el debat, i té vot decisiu en cas d'empat.

Els rectors són elegits per un any, i només poden ser reelegits una sola vegada. Però, després de l'interval d'un any, poden ser novament elegits.

DEL PODER JUDICIAL

XXXVII. Participen del poder judicial

els bons homes,
els jutges del treball,
els jutges togats,
els jutges dels delictes,
el Tribunal Constitucional.

XXXVIII. Els bons homes, elegits per confiança popular per tots els votants dels diferents municipis en funció del nombre, jutgen els litigis civils i comercials fins al valor de cinc mil lires i sentencien les culpes que cauen sota pena de no més d'un any.

XXIX. Els jutges del treball judiquen els conflictes entre els assalariats i els empresaris.

Constitueixen col·legis de jutges nomenats per les corporacions que elegeixen el Consell dels Provisors.

En aquesta proporció:

dos pels obrers de la indústria i els treballadors de la terra;
dos per la gent de la mar;
dos pels gerents;
un pels tècnics industrials i agraris;
un per les professions liberals;
un pel personal administratiu de les empreses privades;
un pels funcionaris públics;

un pels ensenyants, els estudiants dels instituts superiors i altres membres de la sisena corporació;

un per les societats cooperatives de producció, de treball i de consum.

Els jutges del treball tenen facultat per a dividir els seus col·legis en seccions per a sol·licitar els judicis, servidors a punt d'una justícia lleugera i molt expeditiva.

A les seccions reunides pertoquen les causes d'apel·lació.

XXXX. Els jutges togats jutgen totes les qüestions civils, comercials i penals en què no tenen competències els bons homes i els jutges del treball, llevat de les que pertoquen als jutges dels delictes.

Constitueixen el Tribunal d'Apel·lacions de les sentències dels bons homes.

Són elegits pel Tribunal Constitucional per concurs entre els ciutadans doctorats en lleis.

XXXXI. Set ciutadans jurats, assistits per dos suplents i presidits per un jutge togat, conformen el Tribunal dels Delictes,

que jutja els crims de color polític i totes els delictes que comporten privació de la llibertat física per un temps superior a tres anys.

XXXII. Elegit pel Consell Nacional, el Tribunal Constitucional es compon de cinc membres titulars i dos de suplents.

Almenys tres dels membres titulars i almenys un dels suplents han de ser elegits entre doctors en lleis.

El Tribunal Constitucional jutja:

actes i decrets emanats pel poder legislatiu i el poder executiu, per comprovar que són conformes a la Constitució;

qualsevol conflicte estatutari entre el poder legislatiu i el poder executiu, entre la Regència i els municipis, entre municipi i municipi, entre la Regència i les corporacions, entre la Regència i particulars, entre els municipis i les corporacions, entre els municipis i els particulars;

casos d'alta traïció contra la Regència per ciutadans que participen en el poder legislatiu i en l'executiu;

els atacs contra el dret de gents;

els conflictes civils entre la Regència i els municipis, entre municipi i municipi;

les transgressions comeses per partícips dels poders;

les qüestions de competència entre els diferents magistrats judicials.

El Tribunal Constitucional revisa en última instància les sentències, i nomena per concurs els jutges togats.

Els ciutadans constituïts en Tribunal Constitucional tenen prohibit exercir cap altre càrrec, ni tan sols en un altre municipi.

Tampoc poden exercir una professió o indústria o ofici durant tot el període del càrrec.

DEL COMANDANT

XXXXIII. Quan la Regència es trobe en perill extrem i veja la seua salvació en la voluntat d'un sol, que sap com reunir, excitar i conduir totes les forces del poble a la lluita i a la victòria, el Consell Nacional, reunit solemnement en l'Arengo, podrà designar per vot a viva veu el comandant i confiar-li el poder suprem sense apel·lació.

El Consell determinarà la major o menor durada del comandament, sense oblidar que en la República romana la dictadura durava sis mesos.

XXXXIV. El comandant, durant el seu imperi, assumeix tots els poders polítics i militars, legislatius i executius.

Els membres del poder executiu assumeixen al seu costat el càrrec de secretaris i comissaris.

XXXXV. Una vegada expirat el període de l'imperi, el Consell Nacional es reunirà i deliberarà per a

- confirmar el comandant en el càrrec,
- o substituir-lo per un altre ciutadà,
- o depositar-lo,
- o fins i tot desterrar-lo.

XXXXVI. Qualsevol ciutadà investit dels drets polítics, participe o no dels poders de la Regència, pot ser elegit per al càrrec suprem.

DE LA DEFENSA NACIONAL

XXXXVII. En la Regència Italiana del Carnaro tots els ciutadans, d'ambdós sexes, dels disset als cinquanta-cinc anys d'edat, estan obligats al servei militar per a la defensa de la terra.

Feta la tria, els homes sans serviran en les forces de terra i de mar, els homes menys aptes i les dones robustes serviran en les ambulàncies, els hospitals, les administracions, les fàbriques d'armes i en qualsevol altre treball auxiliar, d'acord amb l'actitud i la capacitat de cadascú.

XXXXVIII. A tots els ciutadans que durant el servei militar hagen contret una malaltia incurable, i a les seues famílies en estat de necessitat, se'ls deu el generós socors de l'Estat.

L'Estat adopta els fills dels ciutadans caiguts gloriosament en defensa de la terra, socorre els parents en problemes, i recomana els noms dels morts a la memòria de les següents generacions.

XXXXIX. En temps de pau i seguretat, la Regència no manté l'exèrcit armat, però tota la nació es manté armada, en les formes prescrites per la llei a l'efecte, i entrena amb atenta sobrietat les seues forces de terra i de mar.

El servei militar es limita estrictament als períodes d'instrucció i als casos de guerra o de perill pròxim.

Durant el període d'instrucció i en cas de guerra, el ciutadà no perd cap dels seus drets civils i polítics, i pot exercir-los quan siguin compatibles amb la necessitat de la disciplina activa.

DE L'EDUCACIÓ PÚBLICA

L. Per a totes les persones de noble origen, la cultura és la més lluminosa de les armes llargues.

Per a la gent de l'Adriàtic, obligada durant segles a una lluita sense treva contra l'usurpador inculte, és més que una arma; és un poder indomable com el dret i com la fe.

Per al poble de Fiume, en l'acte mateix del seu renaixement a la llibertat, esdevé l'eina més eficaç de salvació i de fortuna per sobre de la insídia forana que l'estreny durant segles.

La cultura és l'aroma contra la corrupció. La cultura és la fermesa contra les deformacions.

En el Carnaro de Dant, el culte de la llengua de Dant és, precisament, el respecte i la custòdia d'allò que en tots els temps va ser considerat com el més preciós dels pobles, el més alt testimoni de la seua noblesa originària, com l'índex suprem del seu sentiment de dominació moral.

La dominació moral és la necessitat guerrera del nou Estat. L'exaltació de les belles idees humanes sorgeix de la seua voluntat de victòria.

Mentre acompleix la seua unitat, mentre conquereix la seua llibertat, mentre instaura la seua justícia, el nou Estat ha de tenir, sobre tots els seus propòsits, el de defensar, conservar i propugnar la seua unitat, la seua llibertat, la seua justícia en la regió de l'esperit.

Roma ha d'estar present en la seua cultura. Itàlia ha d'estar present en la seua cultura.

El ritme romà, el ritme indefugible del deure, ha de reconduir sobre les vies consulars l'altra estirp inquieta que es pensa que podrà esborrar els grans vestigis i falsejar la gran història.

En la terra de raça llatina, en la terra remoguda per la rella llatina, l'altra estirp serà modelada tard o d'hora per l'esperit creatiu de la llatinitat: que no és sinó una harmonia disciplinada de totes les forces que contribueixen a la formació de l'home lliure.

Aquí es forma l'home lliure.

I aquí es prepara el regne de l'esperit, només en l'esforç del treball i en l'acritud del trànsit.

Per això, la Regència Italiana del Carnaro posa al capdamunt de les seues lleis la cultura del poble, i fonamenta el seu patrimoni sobre el patrimoni de la gran cultura llatina.

LI. S'ha instituït en la ciutat de Fiume una Universitat lliure, situada en un vast edifici capaç de contenir qualsevol augment important dels estudis i dels estudiosos, regida pels seus propis estatuts com a corporació.

S'ha instituït a la ciutat de Fiume una Escola de Belles Arts, una Escola d'Arts Decoratives i una Escola de Música, posades per sobre de l'abolició de qualsevol vici i perjudici

magistral, dirigides pel més sincer i audaç esperit de recerca de la novetat, regides per una acció subtil destinada a purificar-les de l'empremta dels mal dotats i a separar els bons dels millors i a seguir els millors en el descobriment del jo i de les noves relacions entre la matèria difícil i el sentiment humà.

LII. S'encarrega de regular les escoles de secundària el Consell dels Òptims; s'encarrega de regular les escoles tècniques i professionals el Consell dels Provisors; s'encarrega de regular els estudis superiors el Consell Nacional.

En totes les escoles de tots els municipis, l'ensenyament de la llengua italiana gaudeix d'insigne privilegi.

En les escoles de secundària, és obligatori l'ensenyament dels diferents idiomes que es parlen a tota la Regència Italiana del Carnaro.

L'educació primària s'imparteix en la llengua parlada per la majoria dels habitants de cada municipi, i en cursos paral·lels en l'idioma parlat per la minoria.

Si qualsevol municipi tracta d'eludir l'obligació d'instituir aquests cursos, la Regència exercirà el seu dret de proveir-hi, tot agreujant les despeses del municipi.

LIII. Un Consell Escolar determinarà l'ordre i la forma de l'ensenyament primari, que és obligatori a les escoles de tots els municipis.

L'ensenyament del cant coral basat en els motius de la més ingènua poesia camperola i l'ensenyament de l'ornat sobre els exemples del més fresc art rústic tenen el primer lloc.

Componen el Consell:

- un representant de cada municipi,
- dos representants de les escoles de secundària,
- dos de les escoles tècniques i professionals,
- dos dels instituts superiors, elegits pels professors i pels estudiants,
- dos de l'Escola de Música,
- dos de l'Escola d'Arts Decoratives.

LIV. A les netes parets de les airejades escoles no els convenen emblemes religiosos ni símbols de naturalesa política.

Les escoles públiques acullen els fidels de totes les confessions religioses, els creients de totes les fes, i els que poden viure sense altar i sense déu.

Es respecta perfectament la llibertat de consciència. I cadascú pot fer la seua oració silenciosa.

Però es reiteren sobre les parets les sòbries inscripcions que exciten l'ànima i, com els temes d'una simfonia heroica, repetides, no perden mai el seu poder d'atracció.

Però es reiteren sobre les parets les grandioses imatges de les obres mestres que interpreten amb la màxima potència l'aspiració perpètua i la perpètua imploració dels homes.

DE LA REFORMA ESTATUTÀRIA

LV. Cada set anys, el gran Consell Nacional es reunirà en sessió extraordinària, per a la reforma de la Constitució.

No obstant això, la Constitució pot reformar-se en qualsevol moment quan ho sol·licite la tercera part dels ciutadans amb dret de vot.

Podran proposar esmenes al text de la Constitució:

els membres del Consell Nacional,

els representants dels municipis,

el Tribunal Constitucional,

les corporacions.

DEL DRET D'INICIATIVA

LVI. Tots els ciutadans pertanyents als cossos electorals tenen dret a presentar propostes de lleis en relació amb les matèries reservades a l'obra d'un Consell o de l'altre, respectivament.

Però la iniciativa no és vàlida si no la promou i li dóna suport almenys una quarta part de l'electorat, per un Consell o per l'altre.

DE LA CONFIRMACIÓ POPULAR

LVII. Totes les lleis promulgades pels dos òrgans del poder legislatiu poden ser sotmeses a l'aprovació o el refús públic quan siga sol·licitat per un nombre d'electors igual, almenys, a la quarta part dels ciutadans amb dret de vot.

DEL DRET DE PETICIÓ

LVIII. Tots els ciutadans tenen el dret de petició als òrgans legislatius que van ser elegits per bon dret.

DE LA INCOMPATIBILITAT

LIX. Cap ciutadà podrà exercir més d'un poder ni participar en dos òrgans legislatius al mateix temps.

DE LA REVOCACIÓ

LX. Tots els ciutadans podran ser revocats del càrrec que ocupen, quan perden els seus drets polítics per sentència confirmada pel Tribunal Constitucional, quan la revocació siga imposada pel vot clar de la meitat més un dels inscrits en el cos electoral.

DE LA RESPONSABILITAT

LXI. Tots els càrrecs de poder i tots els funcionaris públics de la Regència són responsables penalment i civilment dels danys causats a l'Estat, el municipi, la corporació i el simple ciutadà per les seues transgressions, per abús, per incúria, per covardia o per ineptitud.

DE LA REMUNERACIÓ

LXII. Tots els funcionaris públics, designats en els estatuts i col·locats en el nou ordenament, rebran una retribució justa, que una llei aprovada pel Consell Nacional determinarà d'any en any.

DE L'URBANISME

LXIII. S'institueix en la Regència un Col·legi d'Edils, elegit amb discerniment entre els homes de gust pur, capacitat exquisida i educació moderna.

Més que l'urbanisme romà, el Col·legi renova els «oficials de l'ornat de la ciutat» que en el nostre Quatrecentès componien un carrer o una plaça amb el mateix sentit musical que els guiava en l'aparat d'una pompa republicana o en una representació carnavalesca.

Aquest Col·legi regeix el decòrum de la vida urbana;

té cura de la seguretat, la decència, la sanitat dels edificis públics i de les cases particulars;

impedeix la deformació dels carrers amb obres brutes mal col·locades;

organitza les festes cíviques de la terra i del mar amb sòbria elegància, recordant els nostres pares, els quals per fer meravelles en tenien prou amb la dolça llum, una lleugera garlanda, l'art del moviment i de l'agrupament humà;

persuadeix els treballadors que adornar amb alguns signes d'art popular la més humil habitació és un acte piados, i que hi ha un sentiment religiós del misteri humà i de la naturalesa profunda en el signe més simple que es transmet de

generació en generació gravat o pintat a l'armari, el bressol, el teler, la filosa, el cofre, el jou;

s'esforça per retornar al poble l'amor per la línia bella i el bell color en les coses que serveixen en la vida quotidiana, mostrant-li el que els nostres majors sabien fer amb un lleuger motiu geomètric, amb una estrella, amb una flor, amb un cor, amb una serp, amb un colom, en una gerra, en un pot, en un cànter, en una panera, en un plat, en una safata;

s'esforça per demostrar al poble per què i com l'esperit de les antigues llibertats municipals es manifestava no sols en les línies, en els relleus, en les composicions de les pedres, sinó fins i tot en l'empremta posada per l'home en l'eina feta viva i potent;

finalment, convençut que un poble no pot tenir sinó l'arquitectura que mereixen la robustesa dels seus ossos i la noblesa del seu front, s'esforça per incitar i estimular emprenedors i constructors a comprendre com els nous materials —ferro, vidre, cements— no demanen sinó ser elevats a la vida harmoniosa en les invencions de la nova arquitectura.

DE LA MÚSICA

LXIV. En la Regència Italiana del Carnaro la música és una institució religiosa i social.

Cada mil anys, cada dos mil anys, sorgeix un himne de la profunditat del poble, i es perpetua.

Un gran poble no és només el que crea el seu déu a la seua imatge, sinó el que crea també el seu propi himne per al seu déu.

Si cada renaixement d'un poble noble és un esforç líric, si cada sentiment unànime i creador és una potència lírica, si cada nou ordre és un ordre líric en el sentit vigorós i impetuós de la paraula, la Música considerada com a llenguatge ritual és l'exaltació de l'acte de vida, del treball de vida.

No sembla que la gran Música anuncie sempre a la multitud atenta i ansiosa el regne de l'esperit?

El regne de l'esperit humà encara no ha començat.

«Quan la matèria que actua sobre la matèria prendrà el lloc dels braços de l'home, l'esperit començarà a entreveure l'aurora de la llibertat», va dir un home adriàtic, un home dàlmata: el vident cec de Sebenico.

Com el crit del gall esperona l'alba, la música estimula l'aurora, aquella aurora: «excitat auroram».

Mentrestant, en les eines del treball, del lucre i del joc, en les màquines fragoroses que, com la poesia, també obeeixen al ritme exacte, la Música troba els seus moviments i les seues plenituds.

De les seues pauses es forma el silenci de la desena corporació.

LXV. S'estableixen en tots els municipis de la Regència cossos corals i cossos instrumentals amb subvenció de l'Estat.

Al Col·legi dels Edils se li encarrega la construcció, a la ciutat de Fiume, d'una rotonda amb capacitat per a almenys deu mil auditors, equipada amb grades còmodes per al poble i amb un gran fossat per a l'orquestra i el cor.

Les grans celebracions corals i orquestrals són «totalment gratuïtes», com deien els Pares de l'Església de la gràcia de Déu.

Statutum et ordinatum est.

Iuro ego.

Traducció d'Antoni Furió

Revista de Difusió de la Investigació • Hivern 2012/13

76
DONES I CIÈNCIA
LES CLAUSS DE LA IGUALTAT

MÈTODE
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Revista de Difusió de la Investigació • Estiu 2013

77
LA LINA ROJA, EL CÁNCER

78
LA LLUM DE L'EVOLUCIÓ
Aplicacions biomatemàtiques de la teoria evolutiva

Subscriu-te a Mètode!

Revista de referència de la
Xarxa Vives
d'universitats

Subscripcions (4 números l'any):
25€ per a Espanya, 40€ per a l'estranger.

www.metode.cat